

30. GLINY OGNIOTRWAŁE

Gliny ogniotrwałe są podstawowym surowcem stosowanym w przemyśle materiałów ogniotrwałych. Te plastyczne gliny wykazują zdolność do tworzenia się czerepu ceramicznego o znacznej wytrzymałości mechanicznej. Uzyskuje się go po wypaleniu w wysokich temperaturach, powyżej 1500 ° C.

Z kilkunastu udokumentowanych złóż tej kopaliny w południowo-zachodniej i centralnej Polsce, tylko dwa są eksploatowane. Największe zagospodarowane złożo Rusko-Jaroszów znajduje się w województwie dolnośląskim, a drugie co do wielkości - Kryzmanówka, w województwie mazowieckim.

Stan zasobów glin ogniotrwałych oraz stopień ich zagospodarowania przedstawiono w tabeli 30.1.

Tabela 30.1

GLINY OGNIOTRWAŁE -mln t

Wyszczególnienie	Ilość złóż	Zasoby geologiczne				Zasoby przemysłowe
		bilansowe			pozabilansowe	
		Razem	A+B+C1	C2		
ZASOBY OGÓŁEM	17	54.92	54.20	0.71	110.36	2.99
w tym - zasoby złóż zagospodarowanych						
Razem -	3	5.04	4.84	0.20	0.91	2.99
1. Złóża zakładów czynnych	1	1.88	1.68	0.20	-	1.81
2. Złóża eksploatowane okresowo	2	3.16	3.16	-	0.91	1.18
w tym - zasoby złóż nie zagospodarowanych						
Razem -	6	48.62	48.47	0.15	106.02	-
1. Złóża rozpozn. szczegółowo	6	48.62	48.47	0.15	106.02	-
w tym - złoża, których eksploatacji zaniechano						
Razem -	8	1.26	0.91	0.36	3.44	-
1. Eksploatacja zaniechana	8	1.26	0.91	0.36	3.44	-

W 2009 r. stan geologicznych zasobów bilansowych glin ogniotrwałych wynosił 54,92 mln t. Był niższy o 0,09 mln t w stosunku do roku ubiegłego, przede wszystkim w wyniku wydobycia.

Geologiczne zasoby bilansowe tej kopaliny rozpoznane szczegółowo (w kat. A+B ,C1) określone są na 54,2 mln t. Stanowi to 98,7 % całości udokumentowanych zasobów bilansowych glin ogniotrwałych. Złóża zakładów czynnych zawierają 1,88 mln t zasobów geologicznych bilansowych, co stanowi 3,4 % ogółu zasobów bilansowych glin ogniotrwałych. Zasoby złóż rozpoznanych szczegółowo wynoszą 1,68 mln t co stanowi 3,1 % ogółu zasobów bilansowych rozpoznanych szczegółowo. Spadek zasobów bilansowych złóż zakładów czynnych spowodowany został brakiem wydobycia w złożu Kryzmanówka, jednym z dwóch do 2008 r. eksploatowanych złóż tej kopaliny.

Zasoby przemysłowe glin ogniotrwałych wynoszą 2,99 mln t, co stanowi 5,4 % ogółu geologicznych zasobów bilansowych tych glin oraz 59 % bilansowych zasobów geologicznych złóż zagospodarowanych.

Wydobycie glin ogniotrwałych w 2009 r. wyniosło 98 tys. t i jest mniejsze o 51 tys. t w stosunku do ubiegłego roku. Spadek wydobywania glin ogniotrwałych wystąpił w złożu Rusko-Jaroszów (o 27 tys. t). Łącznie wydobyto ze złoża Rusko-Jaroszów 98 tys. t, (wszystkich gatunków glin) co stanowi 100 % krajowego wydobywania. Surowiec z tego złoża może być wykorzystany w stanie naturalnym bądź stosowany po przeróbce jako tzw. „gliny palone”. W złożu Kryzmarówka nie zanotowano w 2009 r. wydobywania.

W trakcie eksploatacji złóż powstają odpady nieprzydatne gospodarczo, które zalegają na składowiskach. W złożu Rusko-Jaroszów przybyło 928,95 tys. t odpadów.

W 2009 r. import glin ogniotrwałych, zapraw i mas budowlanych wyniósł 253,08 tys. t i był mniejszy o 116,09 tys. t w stosunku do roku poprzedniego. Główny import pochodził z Ukrainy (82 % ogółu importu). Eksport wyniósł 43,32 tys. t i był mniejszy o 17,66 tys. t w stosunku do roku ubiegłego (spadek o około 29 %). Eksportowany jest surowiec głównie ze złoża Rusko-Jaroszów. Kierunki importu i eksportu podano w tabeli 30.2.

Tabela 30.2

Kierunki polskiego importu i eksportu glin ogniotrwałych,
zapraw i mas budowlanych

IMPORT				EKSPORT			
Lp.	Kraj	Ilość tys. ton	Wartość tys. PLN	Lp.	Kraj	Ilość tys. ton	Wartość tys. PLN
	Świat (ogółem)	253.08	147 660		Świat (ogółem)	43.32	64 929
1	Niemcy	14.74	38 354	1	Ukraina	3.32	11 478
2	Ukraina	206.84	29 304	2	Rosja	5.47	11 436
3	Wielka Brytania	3.43	24 437	3	Czechy	9.40	10 223
4	Austria	9.65	12 504	4	Niemcy	7.86	7 187
5	Francja	3.58	12 246	5	Słowacja	5.52	6 076
6	Czechy	5.57	5 326	6	Szwecja	2.44	2 135
7	Słowacja	2.79	4 580	7	Austria	0.53	1 764
8	Holandia	1.04	4 516	8	Włochy	0.33	1 752
9	Szwecja	1.43	3 536	9	Litwa	2.54	1 672
10	Chiny	1.40	3 308	10	Stany Zjednoczone	0.90	1 671
11	Belgia	0.52	2 953	11	Egipt	0.26	1 433
12	Włochy	0.61	1 819	12	Białoruś	0.74	1 223
13	Dania	0.37	765	13	Rumunia	0.38	1 136
14	Szwajcaria	0.37	737	14	Szwajcaria	0.79	588
15	Stany Zjednoczone	0.11	694	15	Turcja	0.11	583

Stopień rozpoznania zasobów i stan zagospodarowania, a także wielkość wydobywania z poszczególnych złóż zestawiono w tabeli 30.3.

Tabela 30.3

Wykaz złóż glin ogniotrwałych – w tys. t

Lp.	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby		Wydobywanie	Powiat
			geologiczne bilansowe	przemysłowe		
ZŁOŻA UDOKUMENTOWANE złóż: 17 OGÓLEM			54 920	2 986	98	
woj. dolnośląskie złóż: 5			43 999	1 809	98	
1	Czerwona Woda SW	Z	22	-	-	zgorzelecki
2	Lusina-Udanin p.Południowe	R	29 016	-	-	średzki
3	Lusina-Udanin p.Północne	R	6 117	-	-	średzki
4	Różana	R	6 961	-	-	średzki
5	Rusko-Jaroszów	E	1 883	1 809	98	świdnicki
woj. lubuskie złóż: 7			3 243	372	-	
1	Chwaliszowice	T	1 328	372	-	żarski
2	Łęknica	Z	402	-	-	żarski
3	Łęknica II	Z	195	-	-	żarski
4	Łęknica III	Z	-	-	-	żarski
5	Łęknica-pole Edward	Z	-	-	-	żarski
6	Małomice I	Z	328	-	-	żagański
7	Małomice II	R	990	-	-	żagański
woj. łódzkie złóż: 1			-	-	-	
1	Żarnów	Z	tylko pzb.	-	-	opoczyński
woj. mazowieckie złóż: 4			7 678	805	-	
1	Borkowice-Radestów	R	5 229	-	-	przysuski
2	Jakubów	Z	314	-	-	przysuski
3	Kryzmanówka	T	1 830	805	-	przysuski
4	Rusinów	R	305	-	-	przysuski

Opracowała: Janina Dyląg